

УДК 37.014.

Хоменко Володимир Васильович

науковий співробітник відділу проектної діяльності,

ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»,

МОН України, м. Київ

e-mail homenko.1963@gmail.com

ORCID iD [0000-001-7149-9011](https://orcid.org/0000-001-7149-9011)

ОСВІТНІ КОНСАЛТИНГОВІ ПОСЛУГИ

Соціокультурні, економічні та політичні трансформації, яких зазнає сучасне суспільство за умов глобалізаційних процесів, сприяють популяризації сфери консалтингової діяльності. Консалтингові послуги, які характеризуються управлінським консультуванням з будь-яких питань локального чи глобального рівнів та охоплюють конструювання стратегій розвитку та впровадження інновацій. Сьогодні ці послуги застосовуються не лише у бізнес сфері, але й у трудових відносинах, охороні здоров'я, державній службі, соціальному забезпеченні, галузі відпочинку, реабілітації, психологічній допомозі, релігії тощо. Значну роль відіграють послуги консультування і в галузі освіти, що є обумовлено її реформуванням внаслідок переходу країн до ринкової економіки, культивуванням нових можливостей для розвитку освітніх послуг та підвищенням сучасних вимог до освітніх установ і осіб, які здобувають освіту.

Н. Василенко, Ю. Федорченко, С. Коржик та інші дослідники сучасного стану освітнього консалтингу, відмічають, що він має ряд особливостей, зумовлених специфікою даних послуг. З одного боку, самі освітні структури надають послуги консалтингового характеру різним організаціям і групам населення, з іншого – ці структури й окремі працівники освітньої сфери можуть бути потенційними споживачами консалтингу в сферах професійного зростання і особистісного розвитку, ресурсного забезпечення навчального процесу та наукових досліджень, позиціонування на ринку освітніх послуг тощо.

Користуючись методами аналізу, порівняння та абстрагування практики консалтингової діяльності, до числа освітніх структур, які займаються консалтингом, можна віднести: заклади вищої освіти, науково-освітні центри, агентства тощо.

Ці інституції надають такі види консалтингових послуг:

- допомога в розробці стратегій розвитку шкіл, коледжів, закладів вищої освіти крізь призму корпоративного, та індивідуально-групового консультування або навчання;
- здійснення інноваційних розробок в галузі едукативної дітей та дорослих за умов державного та контрактного замовлень;
- проведення різних видів діагностики і локальних соціально-педагогічних досліджень для науково-методичних центрів, інститутів освіти інноваційного типу та експериментальних майданчиків з метою узагальнення досвіду роботи та визначення потенційно перспективних напрямків розвитку;

- узагальнення результатів дослідної та експериментальної роботи в галузі освіти, включаючи корпоративне навчання і дистанційні технології;
- психолого-педагогічний аудит і незалежна гуманітарна експертиза методико-технологічних засобів навчання;
- інформаційна підтримка в оформленні грантових заявок у науково-освітній галузі;
- допомога учням різного віку (або їх батькам чи опікунам) у виборі освітніх маршрутів та вирішенні труднощів, що виникають у навчально-виховному процесі;
- реалізація різного роду програм підвищення кваліфікації працівників освіти включно з організацією та проведенням індивідуально-групових стажувань;
- послуги з науково-методичного супроводу досліджень у різних галузях наук;
- допомога в розробці видавничих проєктів, створення та перевидання наукових і науково-методичних текстів;
- розробка інформаційних ресурсів;
- наукова, методична та організаційна допомога в проведенні конференцій, семінарів з проблем освіти;
- консультації в області освітнього і трудового законодавства;
- допомога представникам національних діаспор в адаптації до умов навчання.

Як зазначає докторка економічних наук, Наталя Василенко у навчальному посібнику «Консалтинг в освіті» (2011) досліджувана галузь нині розвивається у рамках декількох змістовних напрямків:

- педагогічний консалтинг;
- соціально-педагогічний консалтинг;
- психологічний консалтинг;
- управлінський консалтинг.

Перший тип характеризується наданням професійної допомоги в організації та здійсненні процесу навчання і може містити у собі супровід дітей, підлітків і дорослих в освітньому процесі, надання консультаційної допомоги їм і членам їх сімей у виборі способів задоволення освітніх потреб, а також науково-методичний супровід професійної діяльності педагогічного персоналу.

Другий тип торкається питань інтеграції та соціалізації учнів, включаючи роботу з дітьми, що мають певні обмеження та потребують реабілітативно-адаптивних заходів. Також у межах цієї діяльності відбувається розгляд сімейних проблем та здійснюється консультування членів родини з приводу особливостей спілкування та побудови стосунків з школярами.

Соціально-педагогічна допомога сприяє підвищенню педагогічного потенціалу сім'ї, гармонізує вплив на дитину педагогів, батьків, однолітків.

Психологічне консультування включає в себе надання допомоги здобувачам освіти та їх батькам, а також іншим суб'єктам навчально-

виховного процесу у сфері вирішення проблем особистісного розвитку, міжособистісних взаємин і розглядається як один з напрямків роботи психологічної служби установ та закладів освіти.

Особливим видом психологічного консультування є профорієнтація, що за визначенням Е. А. Клімова, має цілі допомоги людині, яка входить в трудове життя, правильно вирішити питання про вибір професії, а також забезпечити професійну адаптацію, виробити власний стиль.

Сенсом діяльності консультантів з питань управління є досягнення суттєвих змін в різних сторонах життєдіяльності освітньої системи або організації, іншими словами, здійснення процесу її інноваційного розвитку, що виникають у практичній діяльності установ та закладів освіти. Звернення до консалтингових послуг відбувається за умов здійснення інноваційних проєктів, розробки концепцій та стратегій розвитку закладу освіти, а також окремих завдань або напрямків його діяльності. Крім того оцінки збоку потребують ліцензування освітніх програм, акредитація або ж атестація установи, закладу освіти.

Досліджуючи вітчизняний ринок, було виявлено, що український професійний консалтинг стикається з проблемою браку адекватного запиту на послуги даного роду. Кандидат філософських наук та незалежний освітній аналітик-консультант, Юрій Федорченко навіть називає таку ситуацію «грою в бісер», апелюючи до однойменного утопічного роману Германа Гессе. Пояснюючи свою позицію, автор стверджує, що задля самостійного існування суб'єкти освітнього консалтингу, якими є консалтингові освітні агенції або ж освітні консультанти, мусять локалізуватися у системі, де попит на послуги освітнього консалтингу вже є автоматично визначеними цією ж системою.

На жаль, в Україні ця сфера фінансується лише з грантових надходжень, оскільки державою не передбачено жодних асигнувань, не зважаючи на потребу реформування цієї галузі. Поза тим, феномен освітнього консалтингу не лише залишається майже повністю відсутнім в Україні, але й викликає певне несприйняття в освітянській спільноті, що пов'язане з не усвідомленням освітянською спільнотою його важливості та актуальності. До того ж, досить часто відбувається взаємозаміна та підміна понять, які стосуються освітнього консалтингу та явища стейкхолдерства, дорадництва. Однак, освітній експерт не може делегувати суб'єктивні інтереси (просувати окремі закордонні чи вітчизняні заклади вищої освіти), оскільки його ціллю є об'єктивна та неупереджена оцінка окремого питання чи проблеми.

Таким чином, зважаючи на економічну глобалізацію, професійну нестійкість та вільний рух капіталів, консалтинг у сфері освіти покликаний надати професійну орієнтовно-консультативну допомогу та виконати ряд функцій:

- консультаційна – надання допомоги у вирішенні конкретних управлінських проблем, розробка пропозицій та проведення необхідних заходів, моніторинг їх реалізації;

- наукова – популяризація сучасних наукових досягнень та перспектив у галузі освітнього менеджменту;
- дослідницька – виявлення факторів, закономірностей та чинників, які мають безпосередній вплив на заклад освіти;
- посередницька – виявлення та налагодження зв'язків із потенційними суб'єктами співпраці;
- навчальна – підвищення професійної кваліфікації.

Сучасний освітній консалтинг є надзвичайно важливим елементом ринкової інфраструктури розвинених країн Європи та світу. Виходячи із реалій існування консалтингу у сфері української освіти, можемо стверджувати, що він має безпосередні зв'язки з процесами інтеграції України в європейський освітній простір, а відповідно і економічними трансформаціями, реформами у галузі приватної власності та розвитку інституту освітнього підприємництва на засадах консалтингових послуг. Однак, на жаль, вітчизняне освітнє консультування потребує виходу із посередництва та функціонування у якості самостійного гравця у системі освіти України. Це демонструє необхідність проведення наукових досліджень з питань освітнього консалтингу з подальшим застосуванням його результатів на практиці, забезпечення розробки освітніх програм для консультантів в різних галузях економіки та заходів державної підтримки даного виду діяльності.

Список використаних джерел та літератури

- 1. Василенко Н. В.** Консалтинг в образовании. Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. 2012. № 6. С. 8 -86//URL: <https://applied-research.ru/ru/article/view?id=2643>
- 2. Василенко Н. В.** Консалтинг в образовании Санкт-Петербург : КультИнформПресс, 2011. 274 с. ISBN 978-5-8392-0308-2. URL: <https://znanium.com/catalog/product/463073>.
- 3. Коржик С. А.** Методичний консалтинг як засіб професійного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів. Педагогічний пошук. 2016. №90. С. 20-21.
- 4. Федорченко Ю.** «Гра в бісер» чи освітній консалтинг? Освітня політика.2011.URL:<http://education-ua.org/ua/articles/410-gra-v-biser-chi-osvitnij-konsalting>.